

مکرمہٴ دارالتحقیق

ادبی و سیاسی رسالہٴ اسبوعیہ در ❀

۳۱ بجی سنہ

۲ رمضان ۱۳۳۰

❀ پچھنہ ❀

جلد: ۱۵ - جزو: ۱۵۹

سربستیء کلام ایلہ سربستیء مطبوعات

و

بزده کی طرز تطبیقاتی

اؤن سکزنجی عصرک متفکرین ارباب انقلابی طرفدن تدوین و اعلان
اولنان (حقوق بشر) قرار نامہ سنہ قدر اور و پادہ سربستیء کلام ایلہ سربستیء
مطبوعات مفقود ایدی . حریت مطبوعات شوبله طورسون ، حد ذاتندہ
خواص فطرتک الک علویسی اولان حریت تفکر خاصہ سی بیله دماغلردہ
جایگیر اوله یلک استعدادینی گوستره مامشدی .

نیچون ؟

شونک ایچون ، که : انسان دانما سونلک ایچون دوشمنور و چونکه
سویلیه میه جک اولان دوشمنکده لزوم کورمز .

قدرت مطلقه استبداد بیک در لو مظالم و تعدیاتش خلقی اقرتبه
صنیرمشدی، که افراد، خواص آدمیتدن تجرد ایدرک، فقط انسان
صورتمده، بر، ایجر، اوپور، گزر یوریر جواد حاله تحوّل ایلشدی.

نهایت کردن افرادی تضییق ایتمکده اولان زنجیر تعدینک ال
طاقفرسا بر زماننده فرانسهده سر افزان متفکرینک سایه جهد و همیله
زیر و زبر ایدیلان بنیان مشکل الاندراس استبدادی متعاقب (حقوق بشر)
نامنده کی برات آزادی، ملتک دست استحقاقه تودیع اولندی.

ایشته ۱۷۸۹ ده تنظیم ایدیلان بو بیاننامهده حریت افکار ایله حریت-
نشریات حقنده شو فقره به تصادف اولنور:

«افکار و آرانک سربستی* تعاطیسی انسانک ال قیمتدار حقوقدندر.
افراد قومدن هر بر فرد - قانونک تعیین ابتدکی احوالده سوء استعمالک
مسئولیتنی تحمل ایتمک شرطیله - ایستدیگنی سولمکده، یازمقده، نشر
ایتمکده مختاردر.»

۸۹ بیاننامهسنی ترتیب ایدنلر حریت مطبوعاتک سوء استعمال اولنه-
یلسنی نظر مطالعهیه آلمشیر و بو صورتله حریت نشر یاتی تحدید ایدرک
بر قانون ایچون آچق بر قیو براقشلدرد.

درت سنه صکرم ۱۷۹۳ ده ایسه بو بیاننامهده بعض تعدیلاته لزوم
کورلمشدی. از جمله بالاده کی فقره شکل آتی به التباس ایلشدی:
«کرم مطبوعات، کرم صور ساره ایله نشر افکار حق منع و سلب
اولنماز.»

درت سنه صکرمه بوققره نلک ایکنهی شکلی آلمسنه سبب نه ایدی؟ عجبا
اخلاق انامده خواص سیاسیته نلک استکمالنی اثبات ایدن اطوار و افعالی
ایجاب ایتمشدی؛ یوقسه ماده معدله نلک شارعلری اولکینک واضعلرندن

دها عالی خصال و بناء علیه فکر احرارانه ده حائز نصاب کمال اولدقلرینی می
کوسترمک ایستمشلردی !

انسانی بو دنیای دینک فوقده بر عالم علوی به منسوب . یعنی ملکیتله
مجبور عد ایله جک اولورسه ق ذاتاً (حریت) احتیاج قالماز . حال بوکه
حریت انسانلره طوغدینی آندن اعتباراً فطرتک ابدال ایتدیگی عطایای
طبیعتدن اولدیقدن سائر خواص فطریه مزکی اوده هر آن وزمانده
سوء استعماله مساعد و محکومدر . بوجهته آنکده مطلق العنان دکل . برحد
و قید ایله محدود و مقید بولمسی ینه طبیعت بشر ایجاب ایتشد . چونکه
حریت . بر فردک هر ایستدیگی . دیگر بر فردک و یا عمومک حریتی
اخلال ایتماک شرطیله . اجرا به قدرتیاب اولمسندن عبارتدر . شو حالده
هر ایستدیگی پایه یلک اختیارنی حائز اولان بر آدم . یایق ایستدیگی شیلک
آخرک حریتنه طوقونوب طوقونیه جفنی نظراعتباره آملقه مکلف و بناء علیه
مقید بولنیور دیمکدر .

حریت شخصیه منجه بو شرط و قید ایله مقید بولسان بر آدم . حریت -
بیان و حریت نشریاتجه ده دها ضیق قیود ایله مقید اولق اقتضا ایدر . اوقیودی
نظراعتباره آلمیوده بشقسی حقنده دوشندیگی بی پروا سوبلیوب نشرایده جک
اولورسه - چونکه قانوناً معین اولان احوالده سوء استعمالک مسؤولیتنی
درعهده ایتسی مشروط اولسنه نظراً - قانونک هر سوء استعماله چاره دافع
اولق اوزره تخصیص ایتدیگی مجازاته کسب استحقاق ایتش اولور .

بر آدم هیچ بروقت . بن حرم و حر بر آدم دوشنمکده حردر . ایستدیگی
کبی دوشنان بر آدم دوشندیگی ده سولمکده حردر . بناء علیه بن سنک
حقکده بویله دوشنیورم ؛ ایشته دوشندیگمی ده عالمه بیلدیریورم دیه مز . اگر
بو آدعاده بولنیور و ادعاسنی تفوهاتیهل تایید ایدم جک اولورسه اک اول
قارشینسه قانون چیقار . بوجهته (حقوق بشر) بیاننامه سنک ناظممان اولی

اولان متشرعلراک حریت افکار و آرای اعلان ایله برابر اعداد ایستدکاری (قیود) پک موافق منطقدر . درت سنه صکره آکا بر شکل مطلقیت ویرنر . ملاحظات واجتهدلرنده نه قدر سمج و عالی جناب اولورسه اولسونلر فطرت بشرک انهماک شر و ضرره اولان میلان طبعیسنی هیچ حساب قاتمامشلدرد . حال بوکه دنیاده حسنه مقابل قبح اولدینی و یا بویله تلقی اولدینی کی . خیره مقابل ده داغما شر بولنه گلدیکی محتاج بحث و نظر اولیان حالانددر . اگر اوپله اولمامش و انسانلرک طبیعت کلیه طرفدن مظهر اولدینی نعمت حریت . خالصت تامه ایله تلقی اولنوبده هر فرد حقنه ، یعنی بشقه سنی ایذا ایتیه چک صورتده اوقحنندن استفاده راضی اولمش اولسه ایدی نه قوانین زجریه به ، نه ده محاکم و حکامه احتیاج قالیردی .

۱۷۹۳ ده افکار و نشریاتی بلا قید و شرط آزادی تام ایله حر اراقان معدلان حقوق بشردن صکره فرانسه ده مطبوعات قانونی تمام ۱۳ دفعه دکشدرلمشدر . که الک صکره ۱۸۸۲ تاریخده کی تعدیل و تجدیدینه قدر گذاران اولان ۸۵ سنهیه تقسیم اولنه جق اولورسه هر ۶ سنه و کسور ماهده بر تعدیل وقوع بولمش اولدینی تعین ایدر .

شمذیکی فرانسه قانون مطبوعاتی ایسه اوقدر حر بر قانون دکدر . فقط ازباب مطبوعات آرمسنه قارشمش اولان طاشقینلر مجازات نقدیه ایله برابر جزای حبس قارشیسنده زبون اوله اوله حقوق غیره حرمته ولو کرها اولسون رعایت مجبوریتنده قالمشدر و بصورتله استفاده انامه خدمت ایده بیله چک یوللر آرمه مشلدرد .

۱۲۳ سنه دن بری دوام ایدن (ده با) واللی آلتش سنه در بلا فاصله نشر اولنه گلان [تان] [فیغارو] [سینقل] [غولوا] و امثالی غرنه لر ، نه بو قانونک شدائد احکامندن متأثر ، نه ده کچیردکلری ایام سابقه قانونیه ده دوچار نکال اولمشلدرد . اقتضاسنه کوره حکومتی ده ، مقررات اداره می ده مؤاخذه

ایتمیشلر، لزوم کوردکجه انتقاد اشخاصدهده بولمیشلر. حتی لایحجاب و عن قصد تشهیری. حتی تزدیلی لازم گلان اشخاصدهده تجاوز ایشلردر. فقط بر فرقهیه و یا حزبه قارشی دشنام و تحقیری کوندهیه قوللانمیشلر. مسلط اولمغی ایش کوچ ایدنمیشلر. خلقه وسیله کفتگو ویرمکدن. مسئله احداثیه خلقی بر برینه قاتمقدن زیاده. بر مسئله حادثهده خلقک بر برینه دوشمنه خدمت ایدن نشریات مخصوصه نلک تأثیراتی ازالهیه چالشمیشلردر.

دریغوس مسئله سی کوزومزک اوکنده جریان ایدن وقایعک اثیقینی در. بوگون بزده غزته نشر ایدن ارباب قلمک همان جمله سی بومسئله یی فرانسز غزته لرلنده تعقیب ایشلردر. حافظه لرینه مراجعت ایدرز؛ اک سقیم بر شکل آلدیغی زماننده دخی شو اسملرینی ذکر ایتدیکمز غزته لرده بر جماعته. بر فرقه نلک عموم افرادینه. تکمیل بر صنفه تعرضات لسانیهده بولنانلری کورولشمیدر؟

بومسئله ده اک ایلری کیدنلردن بری و بلکه برنجیسی متوفی ذولا ایدی. اتهامنامه سنی ده فرانسزجه بیالانلرمزک عمومی او قومشدر. هیچ ایچنده ارباب سیاسته قارشی (ادبسنر) (کستاخ) (خرسنر) گبی بر هیئته دکل. بر شخصه قارشی سولتمش سوزلره تصادف ایتمیشلرمیدر؟

اگر بزده ذره قدر انصاف. ذره قدر تربیه سیاسیه. ذره قدر نزاهت اخلاقیه. ذره قدر یکدیگره حرمت فکری اولمش اولسه ایدی. (ایشمز. گلان یرلرده. اوتوز میليون خلقک وکیلی دیدیکمز) قوجه بر هیئت تشر. یعیه ارکانه (خرسنر چتسی) و یا حیدود و قاتل دیمکدن حجاب ایدردک. و حرکت اردوسنی. که مملکتی بر آلائی حشرات استبدادک ایدی مغربه. قلاشانه سندن تخلص ايله مشروطیتی مدافعه وصیانت ایتمیشدر. (قافله قافله) لفظیله توصیف ایتمکدن حیا ایلردک.

خصوصا ارباب ناموسه خرسنر. قاتل. هتاک عرض. جانی دیمکله

یو اوصاف قبچه و مستحقینك نفسمزه عطفی حالنده متاثر اولیه جنمزی قولمزله اثبات ایتمزدك . چونكه ارباب ناموسه دكل . نزد قانونده مظلون اولان اشخاصه بیله قبل الثبوت . خرسز ، ناموسسز ، قاتل ، متعدی ، مرض دیمك ایچون هیچ کیسهیه ، هیچ برحق و صلاحیت و برلامشدر .

یا عجبا بر شخصه ، ۳۰۰ کشیدن مرکب بر هیئت تشریعیه به انواع - شتوم و مقتریات ایله مسلط اولوبده ، سب و شتم ایتمك مأموریتی هانکی طرفدن توجیه و تفویض اولمشدر . آتی بویله بر وظیفهیی ایفایه کیم توکیل ایلشدر .

هله ارباب انقلابمزی عوامفریبانه بر طرزده فرماصونقله اتهام ایدرك دینسز کوسترمك قدر دنات تصور ایدیلهمز . اولا فرماصونقله دینسزلك آرمسند قاطعا مناسبت یوقدر . چونكه فرماصونلق ، انگیزیسون کی دین نامنه ارتکاب مظالمه هر کون یوزلرله معصومی بیك درلو اذا ایله افنا ایدن بر جماعت ملعونهك شرنندن قورتللق ایچون تشکل ایتمش بر جمعیت متفقین در ، که مؤخرآ مظالم سیاسییهی رفعه متشبث اولان هر جمعیت اختلالیه و خفیه فرماصونلغك نظامات اساسیه و رموز و اشاراتی قبول و تطبیق ایله تأمین موفقیته چالشمشدر .

بوگونکی ایالیایی ایستالیا ایدن بر آووج ساردونیا خلقی (قاربوناروا) نامیله تشکیل ایتدیگی جمعیت خفیهك فرماصونلرله اتحاددن و آنلردن اقتباس ایتدیگی اصول احتیاطیهیی تطبیق و اتحاددن صکره فعلیات انقلابیهیه مبادرت ایلشدر ، که ینه بو مجموعهك بو صحیفه لرنده کچن سنه کی اتهاماته قارشی ایضاحات لازمهده بولشمشدر .

ینه تکرار ایدرز ، فرماصونلر دینسز دكل ، بالعکس هر دینه منسوب و منسوب اولدقلری دین و مذهب عندلرنده مقدس و مرغوب اولان صلابت

عصبیه صحابندن، یعنی اعصاب عصبیتی هر درلو ضعف عقیده دن مصون ارباب صلابتندر لر .

مجلس مبعوثان هیئت مملکت صائق ، مقدسات یقینی ایله اتهام اولنیور . فقط لا علی التعین واقع اولان اسنادات ایله اولسه اولسه قوجه قاریلرله ضعف محاکمه ده آنلردن یکده فرقی اولیان جهله عوام اغفال اولنه بیلیر . شو دوت سینه ظرفنده ایچینده کندیمزده بولندیمز مجلس مبعوثانک نصل بر مملکت صانیدیغی و نه کبی مقدسات یقیدیفنی یلیورز . (صاتیورلر ، ییقیورلر) دیمک معرفت دکل ، اگر صاتلمش ، یقلمش مقدسات وارسه هنر آنلری اسمیله ، رسمیه کوسترمکدر .

نه تاسف اولنه حق حاللردندر ، که - ردائت اخلاقیه لرندن طولایی اقوام معروفه نك کافه سندن خارج طوتیلان - قبیلر بیله ، کندی آره لرنده کندی اعتیاد وعادتلیسه خاص بر لسان ایله نشر یانده بولنش اولسلر ، ظن ایتمیز که سرستی* مطبوعاتک بزده نزل ایستیکدی درکه* دیشیه قدر انفسال ایده بیلسونلر . عجبا سرستی ، شونک بونک شخصی تحقیر ، و ذماتنی بیان وتصویردن عبارت می ظن اولنیور .

بابان زاده اسماعیل حتی بك طیننده کی بر مقاله* حسب الحال کارانه سنده حال و موقعیزی تصویر ایده رکن :

« برده غزته لر دن محشه لزوم گوربرز . شخصیاتدن نه درجه متفر اولدیغی مقالانمی تعقیب ایدنلر البته تقدیر ایدر . مطبوعاتده آدابک ، نزاکت و تربیه نك وجوبی ۱۰ غویز متعاقب حاصل اولان سرمستی اثنا سنده بیله اعلان ایتمش و حریت مطبوعاتک آنجی قانونه تبعیت و غیرک ناموس وشخصنه حرمت سایه سنده بر نعمت صایله بیله جکئی سوبله مشدم . شمدی ده بو فکرده ایم . و مطبوعاتک حریت مفرطه سی دائما تقبیح ایدرم . مطبوعاتک بر قاچ کوندنری گوردیکم منظره الیه سی ایسه بونک تماماً ضدینه در . غزته لرك شخص علیهنده دلیلر اسنادات بی نهایته تهجانه ، حده ، تأیید باعث اولور . غزته نك برنده بشون مبعوثلر علیهنده (یوزسوز) (اونا غمازلر) کبی تعبیراتک بر باش مقاله ده بر بولدیغی گوردک . دیگر بر غزته ده

اهالی بی بعض کیمسه لر حقنده عادتا قتاله تشویق ایدرجه سنه زهرلی و ملوث یازیلر
گورمک بر صاحب قلم اولق اعتبارله اواندق . دیه بیلیر ، که بر سوری آزغین ،
ارباب ناموسه مسلط اولمش . . . اطرافه صالور . واقعا بونلره مقابله اولماز .
قط بو آزغینلر بعضاً وجود ملکتی تسمیم ایدمک درجه ده ایلری گیدورلر . بوایه
البته آسایشی اخلال ایدر . قوانین حربی پامال ایلر . اداره عربیه کی شدید واستثنائی
بر تدبیره مراجعتدن مقصد اصلی ایسه نسبی بر سکون تأمین ایتکدر . حکومتک
بواعلانده کی مقصد حقیقیسی اگر بوایه احوالده بوقدر لوایاته نصل میدان ویرلدی ؟
قناعت فکریه ، مسائل حقوقیه و مطالعات سیاسیه حدودینی پک آشمش بر سوری
شخصیات مستکره الهیه نهایت صبری نوکتدیرمک مقابله بی انتاج ایدر . حکومت
اگر مدبر ایسه ، اگر حقیقه آسایش و سلامت وطنی سویرر ایسه فناغه قبل الوقوع
میدان ویرماکله مکلف اولق لازم کلیر . — — — — —

دیمشدی .

اسماعیل حتی بک افندیکنک بو مجتهد کی مطالعاتنه تماماً اشتراک ایدرز .
کمال ، مباحث ادبیه حقنده بکا یازدینی بر مکتوبده ، که نمونه ادبیاتده
عیناً مندرجدر ؛ اسماعیل حتی بکنک ملاحظاتی مؤبد اولان شو سوسوزلرله
اظهار انفعال ایلشیدی :

« — — — — — بونلره لایق اولدینی گبی سکوت ایله
جواب ویرلسه حقیقتک مغلوبیتنه ، اصحاب تحصیلک غفلتنه سبب
ویرلمش اولیور . دلیل ایله مقابله اولنسه اصحاب اعتراض مناظره
ایل غلبه یه امکان گورمدکلری گبی هرکسک قوللانمغه تنزل ایده .
میجگی بر طاقم سلاحلر استعمالنه قالدیشیور ؛ از جمله سوگیورلر !...
— — — — — بوتعریضلر ، بوتجاوزلر ایسه خلقتک
مساعد اولدینی یرلره چیقمنغه چالیشوبده مقتدر اوله میانلرک سقو .

طنندن اطرافه طاغیان طور اقلر قیلندندر. آنلرکده زمان ثورانی
چوق سورمز . — — — «

اسماعیل حتی بک یوقاری به نقل ایتدی کمر حسمالک بر فقره سنده :
« بر سوری آزغین ، ارباب ناموسه مسلط اولمش اطرافه صالیور .
واقعا بونلره مقابله اولماز . » دیور . کمال ده : « بونلره لایق اولدینی کبی
سکوت ایله جواب ویرلسه حقیقتک مغلوبیتنه سبب ویرلمش اولیور . »
دیمشدی .

بوایی فقره حکماً یکدیگری مؤید اقولدندر . برده کال (لایق
اولدینی کبی سکوت ایله جواب ویرلسه) قیدیه مشهور اولان شو :
« عوعو هانیست سزای جواب »

مصراعنی ایما ایلشدر ، که اعتقاد مزجه بوگونلرده کی تعرضات لسانییه
اق جهل دن شمار ایتک لازم گلیر .

بوسبب الجاسیله اولمیدر ، که حسین جاهدک ، ایام تعطیلیه سندن بالاستفاده
چقمش اولدینی اوروپا سیاحتندن علی الجمیله عودت ایدرک مشروطیتک
کیرمش اولدینی شو دوره سحاب آلودک انکشافیه مملکتک محتاج بولندینی
سکون عودت ایدنجهیه قدر (طینی) بالمجبوریه تعطیل ایلشدر .

غریبدر ، که هر وقعه دن تصورات وهمیه سنی تطیب ایده جک استخرا -
جانه بولنقله ملذذ اولان بر غرته جاهد بگک :

⊗ زاده مشروطیت اولان طنین اختیار تعطیل ایدیور ⊗

قوانه بیله حسودانه اعتراض ایدرک :

« یا بز زاده استبدادی ! . . . »

دیمشدر

نه سخن شناسانه اعتراض ! طنین شهسبز زاده مشروطیتدر . چونکه
اعلان مشروطیتی متعاقب عالم مطبوعاتہ ایلک طوغان غزته (طنین) در . طنینک
اختیاریلہ تعطیل نشریات ایتمی ایسه عندمزدہ مشروطیتک سکتہ دار اولسی
قدر مؤلدر . زیرا طنین زاده مشروطیت اولدینی کی ، مملکت مزده مشروطیتک ده
یکانه خادمی ایدی .

ابوالضیا

حاشیه : خدمت عثمانیہ ده مستخدم اذکیادن بر فرانسر ،
مطبوعاتکزکوشوگونلرده مشہود اولان فوران غزینہ مطلع اولسی اوزرینہ
دیشک :

• بن حکومت اولسہم مطبوعاتدن متحدت جنایتلری مجازاتدن معفو
قیلاردم . بر غزته طرفندن افراددن برینک شخصہ واقع اولہجق تعرض
و تحقیرہ قارشی قلماً مدافعہ حیثیت امکانی قلامسی اوزرینہ دوچار حقارت
اولان آدمک سلاحلہ وقوع بولہجق مدافعہ سنہ مساع ویریر و مطبوعات
قانوننہ شویله بر مادہ علاوہ ایدردم :

(هر نوع وسائط نشریہ ایلہ شخصیاتدن بحث ایتمک و لسان تحقیر ایلہ
برینک حیثیت و ناموسنہ تجاوز ایلک موجب مجازاتدر . شو قدر ، که شتوم
و تحقیرات ایلہ حیثیتی رخنہ دار اولانلرک شکایتیلہ محاکمی اشغال دخی جائز
اولمیدیقندن ، هر نه سبب و مقصدلہ اولورسہ اولسون ، مغل حیثیت تحقیراتہ
هدف اولانلر متعرضلری جرح و قتل ایلدکلری حالده تعقیبات قانونیہدن
آزاده بولنورلر .)

بناءً علیہ سربستی* مطبوعات نامہ ہر کون مشہود اولان سیئات بومادہ
قانونیہ سایہ سندہ در حال مبدل حسنات اولوردی . *

اخطار

مجموعۂ ابوالضیا شهر رمضان مناسبتیلہ شوالک آلتنجی پنجشنبہ کونہ
قدر تعطیل نشریات ایدہ جکدر .
بوتعطیلک مشتریلرک آہونہ مدتلرینہ دخلی یوقدر .

